

*animatori/ Însoțind până în pragul credinței: profesorii și animatorii (catehетici)(Domenico Simeone, pp. 45-56). **Partea a doua: Si puo ancora parlare di trasmissione della fede?/ Se mai poate vorbi încă de transmiterea credinței?: L'esperienza come educatore (alla fede)/** Experiența ca educator în credință (Cristina Pasqualini, pp. 57-72); *Vangeli, santi e testimoni: modelli e principi ispiratori/* Evangheliile, sfinții și mărturisitorii: modele și principii inspiratoare (Claudio Stergal, pp. 73-84); *Paradigmi di vita cristiana/* Pradigme de viață creștină (Massimo Pirovano, pp. 85-98); *Educare alla fede: una rinnovata frontiera per condizione femminile /* Educarea în credință: o frontieră reînnoită pentru statutul de femeie (Paola Bignardi, pp. 99-110); *Dal dirigere all'accompagnare: le condizioni e il valore della relazione personale/* De la a dirija la a însoți: condițiile și valoarea relațiilor personale (Luigi Galli, pp.111- 120); *Formare chi formal/* Formează cine formează (Gianpiero Palmieri, pp. 121-138).*

Ultima parte, **Partea a treia** răspunde la o provocare: **Verso la Chiesa di domani? Către Biserica de mâine: Una Chiesa dal cuore grande/** O Biserică cu inimă mare (Giuseppe Satriano, pp. 139- 146); *Il tempo dell'educazione non e mai finito/* Timpul pentru educație nu s-a terminat niciodată (Ernesto Diaco, pp. 147- 154); *Quando le luci se spengono/* Când luminile se sting (Emanuele Marigliano, pp. 155-166); *Riconoscere Dio/* Recunoaște-L pe Dumnezeu (Francesco Ognibene, pp.167-178); *Lo stile educativo di Papa Francesco/* Stilul educativ al Papei Francisc (Maria Ignazia Angelini, pp. 179-192).

Lucrarea dispune de *Concluziile* Paolei Bignardi (pp. 193-200), o *notă metodologică* realizată de către Fabio Introini (pp. 201-210) și o *Postfață* a Mons. Luca Bressan (pp. 211-218). Reținem pentru cititorul român modul excelent în care specialiștii (lista lor, cu amănunte profesionale, pp. 227-228- este relevantă asupra gradului lor de expertiză în domeniile abordate) au diagnosticat și aprofundat fracturile pedagogiei catehetice și pastorale (refuzul metaforei ca răspuns la întrebările asupra morții, de exemplu) precum și elementele unei gramatici creative în domeniu, identificând primatul Scripturii și sincerității în domeniul educării religioase pentru viață nu doar a tinerilor. Un parcurs de lectură odihnitor prin efort și normalitate în cercetare. Un îndemn și către noi. Pentru a putea construi un discurs apologetic asupra orei de religie e nevoie de realism, cercetare sistemică și cercetare de sine. Cartea aceasta, un posibil model.

Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin NECULA

Teodor Baconschi, *Efectul de lupă. Câteva priviri asupra culturii contemporane*, Ed. Polirom, 2020, 219 pp, ISBN 978-66-46-8308-6

Am așteptat cu nerăbdare apariția acestui volum după care l-am citit pe nerăsuflăte. Titlul îmi permitea să mă aștept aproape la orice. Ce ar trebui să înțeleagă cititorii acestui volum prin "efectul de lupă" în combinație cu noțiunea de "cultură contemporană"? Pe clapeta interioară a copertii IV, autorul ne spune că avem de-a face cu o colecție de eseuri ale căror ingrediente principale sunt "curiozitatea politropică" și "montajul fragmentar." Acestea au fost publicate în diferite numere din săptămânalul cultural *Dilema veche*. După lecturarea volumului pot să încerc un posibil răspuns: autorul privește prin "lupă," adică analizează acribic, face comentarii, observă tendințe, critică, emite opinii și judecăți de valoare asupra celor mai diferite aspecte ale

culturii contemporane. Cuprinsul volumului atrage atenția prin prezența repetată a cuvântului ”noi.” Prin ”noi,” Baconschi înțelege ”noi români.” Uneori autorul se include pe sine în acest ”noi,” alteori – de multe ori – se exclude din această colectivitate pentru a critica constructiv și a propune direcții. Nu lipsește nici spiritul autocritic. Cititorul acestui volum este obligat să urmeze aceeași atitudine precum autorul: uneori se va regăsi între ”noi,” alteori se va autoexclde pentru a subscrie criticilor constructive ale autorilor.

Volumul cuprinde patru părți, tratând raportul nostru cu Occidentul, cu noi înșine, cu Biserica și cu cărțile: I. Noi și Occidentul (20 de eseuri), p. 7-66; II. Noi între noi (16 eseuri), p. 67-116; III. Noi și Biserica (16 eseuri); IV. Noi și cărțile (17 eseuri), p. 167-219). În eseurile din prima parte citim, printre altele, despre o nouă specie a culturii contemporane, anume ”antreprenorii culturali” (p. 7-9); despre oscilația noastră, în trecut dar și astăzi, între Orient și Occident și despre piața de carte autohtonă (p. 13-15); despre situația marilor universități din lume precum și de la noi (p. 19-21 și 46-48); despre direcțiile post-comuniste în politica mondială (p. 25-27); despre relativismul forțat, tot mai prezent în Occident și care își arată primele semne și la noi (p. 34-36); despre vizita papei Francisc în Peninsula Arabică (p. 40-42); o analiză excelentă a evoluției tensiunii eshatologice în Occident de la Augustin la inflația ”trans”-urilor pe care o trăim azi (p. 49-51); despre colonizarea neomarxismului la noi, venind din Occident (p. 64-66). Din partea a doua – Noi între noi – remarc observațiile despre stilul arhitectonic al capitalei noastre (p. 72-74), critica ironic-fină a delirului dacismului care i-a cuprins pe unii dintre compatrioții noștri (p. 75-77); observațiile despre cazul srilankezilor din Ditrău, Harghita (p. 84-86); tensiunile inter-generaționale - punctul de reper fiind 1989 – dintre noi și din Biserica Ortodoxă (p. 93-95).

În mod natural, partea a treia, cu titlul ”Noi și Biserica” este cea mai atractivă pentru teologi. Sunt abordate o arie largă de teme, pornind de la probleme vechi și noi. Astfel, filelismul este comentat din perspectiva realității existenței unei diaspore românești în continuă creștere (p. 119-121); realitățile misionare post-decembriste (p. 122-124; 155-157); (posibilele) direcții ecumenice și nu numai ale Bisericii Ortodoxe (p. 125-127); excelente analize despre diaspora noastră (p. 131-133; 149-151); dosarul canonizării lui Arsenie Boca (p. 134-136) ; speculațiile asupra paralelei ”inegale” dintre Mântuitorul Hristos și Socrate, încheiată cu o concluzie îndrăzneată introdusă prin ”dacă”, la care subscriu: ”Dacă L-ar fi întâlnit, Socrate l-ar fi înțeles pe Iisus Hristos, dar nu i-ar fi devenit adept” (p. 148) (p. 146-148); ”Noi” după referendumul cu privire la familie (p. 161-163). Partea a treia ”Noi și cărțile” cuprinde fie scurte recenzii asupra unor volume publicate în țară sau străinătate, fie reflecții asupra rolului cărții și a misiunii autorilor lor. Aș dori să remarc scurta recenzie asupra lucrării *Tratat despre obiceiurile, ceremoniile și infamia turcilor* scrisă de Georg Captivus Septemcastrensis din Sebeș (secolul al XV-lea); reflecțiile pe marginea cărții biblice a lui Iov (p. 178-181) și cazul Daniel Harms (p. 211-2013).

Fiind, o colecție de eseuri, volumul nu are note bibliografice (există totuși unele indicații bibliografice, precum la p. 171), ceea ce nu-i reduce cu nimic din valoare. Semn de evidentă erudiție, autorul pornește adesea de la idei consacrate, exprimate de autori cunoscuți pe care le formulează din memorie fără a mai face trimiteri bibliografice.

”Lupa” lui Baconschi este eficientă pentru că lămurește, incită la reflecție și autocritică, alteori intrigă, dar de cele mai multe ori te face să vezi lucruri pe care altfel, sau cu ochiul liber, – ca să rămânem în aria terminologiei oculiste – nu le vezi. ”Efectul de lupă” unul real! După

lecturarea volumului vezi altfel cultura contemporană autohtonă și internațională, unele aspecte mi-au fost lămurite, asupra altora știu că mai am de reflectat.

Este evident că autorul cunoaște lumea ca diplomat și erudit, a călătorit mult, observă lucruri imperceptibile profanilor, crează legături și – cel mai important – le pune pe hârtie și le publică în acest volum spre a ne fi accesibile nouă tuturor.

Cred că volumul poate fi citit ca doză zilnică de lectură: un eseu pe zi, dimineața sau seara. Cititorul se va bucura de câteva pagini de evidentă erudiție.

Pr. Conf. Dr. Habil. Daniel BUDA

Adolf Martin Ritter, *Dionys vom Areopag. Beiträge zu Werk und Wirkung eines philosophierenden Christen der Spätantike*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2018, 199 pp., ISBN 978-3-16-155625-8

Adolf Martin Ritter, actualmente profesor emerit al Universității Karl-Ruprecht din Heidelberg, este recunoscut la nivel internațional ca un mare specialist în viața și opera lui Dionisie (Pseudo) Areopagitul. El este editorul și traducătorul în limba germană a lucrării *Despre Teologia mistică* și a *Scrisorilor* lui Dionisie Areopagitul (Stuttgart, 1994), precum și unul dintre editorii ediției critice complete a operelor lui Dionisie publicate în Germania (1990/1991) și autor a numeroase studii despre acesta (vezi p. 177-178).

Volumul de mici dimensiuni recenzat aici cuprinde cinci prelegeri incluse în faimoasa serie de prelegeri *Tria Corda* a Universității din Jena pentru anul 2016. Prima dintre acestea, cu titlul *Opera – datarea, contextul originii lor și cuprinsul* (p. 1-18) se ocupă cu prezentarea operei Sfântului Dionisie Areopagitul. A doua prelegere, intitulată *Principalele stații ale receptării lui în "Est" și în "Vest"* (p. 19-67) este de fapt un studiu detaliat despre receptarea operei dionisiene în Răsărit și Apus, începând de la Ioan Skytopolis (secolul al VI-lea) și până la autorii ortodocși contemporani A. Louth și A. Golitzin și de la primele recepări ale operei lui Dionisie în Apus, până la receptarea complexă a acestuia în perioada Reformei și în filosofia modernă occidentală. A treia prelegere se ocupă de *Cercetarea modernă lui "Dionisie": probleme și perspective* (p. 69-95). Sunt analizate toate studiile semnificative despre Dionisie, începând cu cele ale lui R. Rogues, W. Völker, J. Vanneste și Hans Urs von Balthasar până la A. Golitzin. A patra prelegere cu titlul *Dionisie Pseudo Areopagitul și iudaismul* (p. 97-122) se ocupă de modul în care gândirea areopagitică a fost influențată de iudaism, precum și de studiul elementelor comune iudaismului și teologiei și misticii areopagitice. Este un studiu excelent care relevă încă o dată cât de important este studiul creștinismului primelor secole (și nu numai) din perspectiva moștenirii sale iudaice. Al cincilea prelegere are titlul *Neoplatonismul și creștinismul din perspectiva percepției rugăciunii și a cinstirii lui Dumnezeu la Proclu și Dionisie* (p. 123-148). Este studiul care se ocupă de relația, la fel de complexă precum cea cu iudaismul, dintre neoplatonism și opera areopagitică.

În afară de aceste prelegeri, volumul cuprinde un studiu adițional intitulat *Intenția Corpus-ului Areopagiticum și problema "întunecării soarelui în vremea răstingirii Mântuitorului"* (p. 149-169). Este studiul pe care personal l-am citit cu cea mai mare plăcere, conținând informații, cel puțin pentru mine, în mare parte inedite. O listă